

СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА РІВНІ АР КРИМ

Срібна К.А., к.е.н., НАПКБ

Зниження банківського кредитування в національній та іноземній валюті свідчить про скорочення обсягів виробництва, у тому числі великих підприємств найважливіших галузей економіки, та зниження надійності банківських установ в регіоні. Зниження банківського кредитування в національній валюті свідчить про дестабілізацію і загальне стійке погіршення економіки АР Крим в 2009-2010 рр.

Економіка регіону не може стабільно функціонувати і розвиватися без збільшення показників кредитного портфеля банківських інститутів для кредитування суб'єктів підприємництва регіону. Зниження диверсифікації кредитного портфеля відбувається за рахунок скорочення кола позичальників і кількості кредитів, наданих суб'єктам підприємництва. Ситуація посилюється ще й тими обставинами, що, по-перше, типовий позичальник, як і раніше, відноситься до категорії крупних, і по-друге, залежність банківських установ від найбільших позичальників все ще зберігається на дуже високому рівні.

Взявши до уваги загальне зниження диверсифікації кредитного портфеля банківських установ в регіоні, ризики на найбільшого кредитора помітно зросли. У 2007-2008 рр. кредит найбільшому позичальнику складав від 20 до 25% капіталу у 28,4% банківських установ, а на початку 2009 р. таких банківських установ стало вже 42%. Серед найбільших позичальників зберігається значна частка суб'єктів підприємництва, що пов'язані з самими банківськими установами. Такі ж великі і системні ризики, викликані тим, що багато банківських установ кредитують обмежений набір підприємств.

Кредити суб'єктам підприємництва, надані банківськими інститутами в АР Крим, мають стійку тенденцію зниження, що свідчить про скорочення обсягів виробництва, зниження частки крупних підприємств в економіці регіону та значне скорочення або повна відмова банківських установ в АР Крим брати участь в довгострокових програмах розвитку виробничих підприємств в регіоні. В основному відсутність банківського кредитування суб'єктів підприємництва зачіпатиме підприємства промисловості, торгівлі і громадського харчування.

До початку 2009 р. якість кредитів, наданих суб'єктам підприємництва, варіювала за галузями позичальників. Традиційно низька якість кредитів спостерігалася в сільському, лісовому і житлово-комунальному господарстві, де частка прострочених кредитів перевищувала 10%. Не дуже високою виявлялася якість кредитів легкої промисловості, будівництву та машинобудуванню. Високі середні показники якості в значній мірі забезпечувалися за рахунок кредитів паливної промисловості і металургії. Падіння обсягів виробництва металургійних підприємств та їх економічна нестабільність на сьогоднішній день призвели до значних фінансових труднощів усієї банківської системи, а насамперед банківських інститутів, пов'язаних з цією галуззю економіки. До того ж нестабільність якості банківських кредитів суб'єктам підприємництва при високому рівні ризику на одного позичальника знижує стійкість банківських установ в регіоні.

Крім зниження показників банківського кредитування суб'єктів підприємництва, спостерігається тенденція зростання обсягів простроченої позикової заборгованості за усіма галузями економіки. Зростання простроченої заборгованості є свідомством нестабільної роботи підприємств та стійким погіршення економічної ситуації в країні та її регіонах. Усе це призводить до дестабілізації у банківських установах, а саме зниження якості кредитного портфеля, скорочення кредитних вкладень, зростання кредитного ризику, та, як наслідок, зниження доходів від кредитних операцій.

Відсоткова політика НБУ також свідчить про економічну дестабілізацію, оскільки протягом останніх місяців відсоткові ставки за усіма кредитними інструментами НБУ мають тенденцію до зростання. Це пояснюється тим, що Україна постала перед політичною кризою, яка позначилася на національній економіці. Стосовно зв'язку кредитів, наданих банківськими установами суб'єктам підприємництва, та рівня облікової ставки, можливо відзначити чітку зворотну залежність між обліковою ставкою НБУ та обсягами кредитування, що пояснюється національною дестабілізацією економіки та зниженням довіри населення до банків. Аналіз динаміки відсоткових ставок за строковими депозитами та кредитами в розрізі суб'єктів господарювання і з'ясування змін відсоткової маржі свідчить про її зростання наприкінці 2008 — початку 2009 р. Для суб'єктів господарювання зберігається тенденція зростання відсоткової маржі.

До основних економічних нормативів, які встановлює НБУ для регулювання кредитної діяльності банків, відносяться нормативи капіталу та нормативи кредитного ризику. В результаті аналізу динаміки нормативів встановлено, що банки мають проблеми з капіталізацією, про що свідчить зниження нормативів Н2 та Н3. Водночас, у зв'язку з посиленням вимог НБУ простежується позитивна тенденція для зменшення нормативів кредитних ризиків, особливо в частині кредитування інсайдерів. Залишається критичним значення нормативу кредитних ризиків на одного позичальника, а тому потрібно посилювати роботу для мінімізації ризиків.

Для стабілізації економічної ситуації важливим є підвищення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва та максимальне залучення адекватних джерел фінансування інвестицій і, насамперед, довгострокових банківських кредитів. Капітал має змінити свою спрямованість із сфери обігу в сферу виробництва. Для України взагалі та його окремих регіонів, зокрема для АР Крим, це особливо важливо як у соціальному, так і в економічному плані, оскільки створюватимуться нові робочі місця, підвищуватиметься рівень добробуту населення, зростатимуть доходи фізичних осіб, а відтак зростатимуть і заощадження у банківських установах регіону. Це сприятиме також збереженню та раціональному використанню природних ресурсів країни та регіону за умови приведення законодавства у відповідність з вимогами сучасного рівня розвитку банківської системи і підприємництва.

ПРИНЦИП НАЧИСЛЕНИЯ И СООТВЕТСТВИЯ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ БАНКА КАК БАЗОВЫЙ ПРИНЦИП УЧЕТА

Гроздева Е.А., преподаватель, НАПКС

Учет доходов и расходов коммерческого банка осуществляется согласно Правилам бухгалтерского учета доходов и расходов банков Украины, утвержденным постановлением Правления НБУ от 18.06.2003 года №255. Указанный нормативный акт регламентирует порядок ведения финансового учета доходов и расходов банка и строится на принципе осмотрительности.

Статьи доходов и расходов по принципу начисления и соответствия учитываются и оцениваются на момент реализации актива или предоставления услуг. И должны отображаться в учете в этом же периоде независимо от того, когда фактически были получены или уплачены денежные средства по ним. При этом финансовый результат отчетного периода определяется сопоставлением доходов отчетного периода с расходами, осуществленными для получения этих доходов.

Это принцип применяется при следующих условиях:

- финансовый результат операции, связанный с получением или предоставлением услуг, может быть точно определен;
- доход или расходы вызывают возникновение реальной задолженности (дебиторской — в случае дохода и кредиторской — в случае расхода).

Также доходы и расходы признаются по каждому виду деятельности банка: операционная, инвестиционная, финансовая.

При этом согласно с действующими нормативными актами, критерии признания доходов и расходов применяются отдельно к каждой операции банка:

1. Доходы, полученные благодаря использования активов банка другими сторонами, признаются в виде процентов, роялти и дивидендов.

Проценты признаются в том отчетном периоде, к которому они принадлежат.

Роялти — платежи за использования нематериальных активов банка — признаются по принципу начисления согласно с экономическим содержанием соответствующего соглашения.

Дивиденды признаются в периоде принятия решения об их выплате.

Условием признания процентов и роялти является вероятность получения банком экономической выгоды, а дивидендов — достоверно оцененный доход.

2. По операциям торговли финансовыми инструментами прибыль или убыток признаются при таких условиях:

- покупателю передано риски и выгоды, связанные с правом собственности на активы;
- банк не осуществляет дальнейшего управления и контроля за реализованными активами;
- сумма дохода может быть достоверно определена;
- есть уверенность, что в результате операции произойдет увеличение экономических выгод банка;
- расходы, связанные с этой операцией, могут быть достоверно определены.

3. Расходы на приобретение и создание актива, которые не могут быть определены активом, признаются расходами.

Доход также не признается, если осуществляется обмен активами, которые являются похожими по назначению и имеют одинаковую справедливую стоимость.

В общем, доходы признаются в бухгалтерском учете в сумме справедливой стоимости активов, которые получены или подлежат получению.

Если доход от предоставления услуг не может быть достоверно оценен, то он признается и отображается в бухгалтерском учете в размере осуществленных затрат, которые подлежат возмещению. В таком случае принцип начисления и соответствия доходов и расходов применяется в границах принципа осторожности.

Принцип осторожности заключается в применении в бухгалтерском учете методов оценивания, которые должны предотвращать занижению оценки обязательств и затрат и завышению оценки активов и доходов банка.